

Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Üzerine Bir İnceleme: Öğrenci Hareketliliği

A Review On Internationalization In Higher Education: Student Mobility

ÖZET

Küreselleşme; ekonomi, sosyal, siyasal, kültürel, bilim ve teknoloji alanlarındaki gelişmelerle birlikte önemi giderek artan bir kavram hâline gelmiştir. Uluslararası projeler, uluslararası ortaklıklar, akademik etkileşim, bilimsel etkileşim, teknolojik etkileşim, araştırma girişimleri, dış politika, kamu diplomasisi, uluslararası kalkınma yardım faaliyetleri, ekonomik fayda gibi faaliyetlerin tamamı küreselleşmeyi hızlandırmaktadır. Küreselleşmenin ekonomi politiği dünyada hızlı ve kapsamlı değişimlerin yaşanmasına neden olmaktadır. Değişimi en derin hissedenerin başında ise yükseköğretim gelmektedir. 2000’li yıllarda uluslararasılaşma bütün dünyada yükseköğretimin temel bir unsuru ve eğilimi haline gelmiş ve üniversitelerinin geleceğe yönelik stratejilerinin ayrılmaz parçalarından biri olmuştur. Uluslararasılaşma Türkiye yükseköğretiminin bugün ve yarınları için de olmazsa olmaz bir süreçtir. Bu araştırmanın amacını, 1983 – 2024 yılları arasında Türkiye’ye gelen ve Türkiye’den giden uluslararası üniversite öğrencilerinin sayıları araştırılarak, uluslararası öğrenci sayılarının küreselleşme ile artan hareketliliğini göstermektir. Yıllar içerisinde Türkiye’ye gelen ve giden öğrenci sayılarını vermek diğer ülkelerle kıyaslamalarda bulunmaktadır. Araştırma sonucunda, 1983 – 2024 yılları içerisinde küreselleşmenin arttığı buna bağlı olarak yükseköğretimde uluslararası öğrenci sirkülasyonunun da arttığı görülmektedir. Türkiye’nin uluslararasılaşma ile ilgili attığı adımlar da görülmektedir. 1983 ve 2024 yılları arası verilere bakıldığında etkileşimin arttığı, küreselleşmenin hızlandığı, öğrenci sirkülasyonunun da arttığı gözlemlenmiştir. Bu çalışmada nitel taramalar yapılmış, YÖK, OECD ve UNESCO verileri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Uluslararasılaşma, Öğrenci Hareketliliği.

ABSTRACT

Globalization has increasingly become an important concept with developments in the fields of economy, society, politics, culture, science, and technology. Activities such as international projects, international partnerships, academic and scientific interactions, technological engagements, research initiatives, foreign policy, public diplomacy, international development aid, and economic benefits all accelerate globalization. The political economy of globalization leads to rapid and extensive changes worldwide. Higher education is among the sectors experiencing the most profound impacts of these changes. In the 2000s, internationalization has become a fundamental element and trend in higher education globally, and it has become an integral part of universities' future strategies. Internationalization is also an indispensable process for the present and future of higher education in Turkey. The aim of this research is to demonstrate the increasing mobility of international students with globalization by examining the number of international university students coming to and going from Turkey between 1983 and 2024. Providing data on the number of students arriving in and leaving Turkey over the years allows for comparisons with other countries. The research indicates that between 1983 and 2024, there has been an increase in both globalization and international student circulation in higher education. The steps taken by Turkey towards internationalization are also evident. The data from 1983 to 2024 show increased interaction, accelerated globalization, and rising student circulation. This study involves qualitative assessments and reviews data from YÖK, OECD, and UNESCO.

Keywords: Higher Education, Internationalization, Student Mobility.

GİRİŞ

Küreselleşme; ekonomi, sosyal, siyasal, kültürel, bilim ve teknoloji alanlarındaki gelişmelerle birlikte önemi giderek artan bir kavram hâline gelmiştir. Uluslararası projeler, uluslararası ortaklıklar, akademik etkileşim, bilimsel etkileşim, teknolojik etkileşim, araştırma girişimleri, dış politika, kamu diplomasisi, uluslararası kalkınma yardım faaliyetleri, ekonomik fayda gibi faaliyetlerin tamamı küreselleşmeyi hızlandırmaktadır. Küreselleşme sonucu nitelikli iş gücüne artan talep yükseköğretimdeki birçok öğrencinin farklı ülkelerde eğitim görmesine sebep olmaktadır. 1990’lı yıllardan itibaren artan uluslararası öğrenci talebi ve ekonomik rekabet ve küreselleşen iş piyasasının yeni ihtiyaçları, üniversiteler için uluslararasılaşmayı öğretim elemanları, öğrenciler, sanayi kuruluşları ve sivil toplum örgütleri gibi paydaşların da dâhil edildiği çok yönlü

Fatma Kaya¹
Recep Kaya²
Halis Elitok³

How to Cite This Article

Kaya, F., Kaya, R. & Elitok, H. (2024). “Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Üzerine Bir İnceleme: Öğrenci Hareketliliği”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 10(5): 743-751. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13844380>

Arrival: 15 August 2024

Published: 30 September 2024

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Müdür Yardımcısı, MEB, Karaman, Türkiye

² Müdür Yardımcısı, MEB, Karaman, Türkiye

³ Müdür, MEB, Karaman, Türkiye

bir süreç haline getirmiştir (Arslan ve Çalıkoğlu, 2018). Bu durum küresel düzeyde öğrenci sirkülasyonunu da beraberinde getirmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Kaynaklar

1983 – 2024 yılları arasında küreselleşmeye bağlı dünyada ve Türkiye’de ekonomiden teknolojiye, bilimden eğitime önemi giderek artan uluslararasılaşma kavramı ile birlikte, Türkiye’de uluslararası üniversite öğrencisi ve öğretim görevlisinin sayılarının ne kadar arttığına dair nitel bir araştırma yapılarak, Türkiye’de yükseköğretimde uluslararasılaşmaya dair tespitler bulunmak, dünyada en fazla uluslararası öğrencisi olan Amerika, Çin, Fransa, Rusya ve İngiltere ile son 40 yıldaki gelişmeleri ile karşılaştırmalarda bulunmaktadır. Bu çalışmada kaynak olarak ele aldığımız YÖK, OECD, UNESCO verileri analitik olarak incelenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Küreselleşen dünyada sosyal, kültürel, teknolojik, politik ve ekonomik etkileşim sonucu ihtiyaç duyulan nitelikli iş gücünün sirkülasyonunda yükseköğretimin uluslararasıındaki önemi gittikçe artmaktadır. Bu durum Türk yükseköğretim sistemindeki uluslararasılaşma ile doğrudan ilgilidir. Dolayısı ile bu araştırma son derece önemli bir konuyu irdelemektedir. Bu kapsamda yükseköğretimin uluslararasılaşması, uluslararasılaşmanın önemi, uluslararasılaşmanın çeşitleri, uluslararasılaşmanın nedenleri ve Türk yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması ve katettiği aşamalar öğrenci hareketliliği üzerinden ele alınmıştır.

Problem Durumu

Araştırma amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır;

Uluslararasılaşma neden önemlidir?

Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayısındaki artış ne düzeydedir?

Türk yükseköğretim sisteminde uluslararasılaşmaya yeterli önem verilmekte midir?

YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırmada yöntemi tercih edilmiştir ve içerik analizi ile verilerin incelenmesi amaçlanmıştır. İçerik analizi, incelenen olgularla ilgili bilgileri içeren yazılı materyallerin analizini yapmaktadır.. İçerik analizi yönteminde sistematik olarak çalışılması George (2003) “konuyla ilgili içeriklerin, araştırma problemini incelemek amacıyla oluşturulan tüm uygun kategoriler bakımından irdelenmesi” olarak açıklamaktadır (George 2003;Akt:Çelebi 2020).Bu yöntem, nitel araştırmada tek başına kullanılabilmesi gibi, diğer veri toplama yöntemleriyle de birlikte uygulanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Veri toplama sürecinde dergiler, konuyla ilgili kitaplar makaleler, köşe yazıları, raporlar ve resmi belgeler gibi basılı ve internet kaynaklarından faydalanılmıştır. Elde edilen bilgiler, konu başlıklarına göre düzenlenmiş ve detaylı bir inceleme sonucunda sunulmuştur.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMA

Küreselleşme ve uluslararasılaşma kavramları zaman zaman birbiri yerine kullanılsalar da bu iki kavram arasında farklılıklar bulunmaktadır. Küreselleşme, “teknolojinin, finansın, ticaretin, bilginin, insanların ve değerlerin ülkeler arası dolaşımıdır”. Uluslararasılaşma ise “bir ülkenin, küreselleşmenin doğurduğu etkilere karşı reaksiyon gösterirken, ulusal değerlerin de korunuyor olmasıdır” (Metin, 2022). 2000’li Yıllarda Uluslararasılaşma Bütün Dünyada Yükseköğretimin Temel Bir Unsuru ve Eğilimi Haline Gelmiş ve Üniversitelerinin Geleceğe Yönelik Stratejilerinin Ayrılmaz Parçalarından Biri Olmuştur. Uluslararasılaşma Türkiye Yükseköğretiminin Bugünü ve Yarınları için de Olmazsa Olmaz Bir Süreçtir (ÜAK,2016). 2000’li yıllara kadar, farklı ülkelerden gelen öğrencilerle birlikte yükseköğretim alma imkanına sahip kişi sayısı oldukça sınırlıydı. Son yirmi yılda ise bu durum önemli ölçüde değişmiştir. Bu dönemde uluslararası öğrenci sayısı dört kat artış göstererek 1,5 milyon kişiden, 6 milyon kişiye ulaşmıştır (Metin, 2022).

Akademik Olarak Uluslararasılaşma Değerlendirilirse; Yapılan Çalışmaların Uluslararası ve Çok Kültürlü Halde Olması Kaliteyi Arttırır, Daha Fazla Uluslararası Akademisyene Ev Sahipliği Yapan da Daha Fazla Puan Toplayarak Daha Kaliteli Olma Yolunda Avantaj Sağlar (Seggie ve Ergin, 2018). Uluslararasılaşmanın Önemsendiği Bir Ortamda Yetişen Her Öğrenci Zengin Bir Kültürel Yapının İçinde Yer Alma İmkânı Bulmakta, Bir Başkasının Deneyimlerinden Faydalanarak Hem Akademik Hem Sosyal Zenginleşme Olanğı Yakalayabilmektedir. Çok Kültürlü Üniversitelerde Öğrenim Gören Kişiler, Daha Kolay Dünya Vatandaşı Olabilecek, Kültürel Yargıları Aşabilecek, İletişim Becerisi İse Kuvvetli Kişiler Olarak Hızlıca

İlerleyebileceklerdir. Öğrenci Hareketliliğinin Fazlaca Olmasını İsteyen Üniversitelerinde Programlarında Fazlaca İngilizce Programlar Olduğu Gözlenmektedir.

Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Birçok Konuyu İhtiva Etmektedir. Öğrenci – Öğretim Görevlisi Hareketliliği, Uluslararası Projeler, Uluslararası Ortaklıklar, Akademik Etkileşim, Bilimsel Etkileşim, Teknolojik Etkileşim, Araştırma Girişimleri, Yüz Yüze ve Uzaktan Öğretim Sunma İmkânı, Dış Politika, Kamu Diplomasisi, Uluslararası Kalkınma Yardım Faaliyetleri, Ekonomik Fayda gibi Faaliyetlerin Tamamını Kapsayacak Bir İçeriğe Sahiptir. Bu çalışmada Yükseköğretimde Uluslararasılaşma öğrenci hareketliliği üzerinden tartışılmıştır.

Öğrenci Hareketliliği

Bologna süreci “Avrupa Yükseköğretim Alanı” oluşturmayı amaçlayan ve günümüzde 48 ülkenin bağıllık taahhüdünde bulunduğu bir reform sürecidir. Avrupa Birliği olarak bilinen birlikliğin yükseköğretimde öğrenci ve akademisyen değişim programı Erasmus’tur.

Türkiye 2003 Yılından İtibaren Erasmus İle Öğrenci ve Akademisyen Göndermeye Başlamıştır (Özdem, 2013). 3 ile 12 Ay Arası Değişimde Öğrenciler Yıl Kaybı Yaşamadan, Öğrenimlerini Değişik Kültürlerde Tamamlayabilmektedirler. Erasmus İle Amaç AB Ülkelerinin Kendi Aralarında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Farkların Azaltılması Olduğu Söylenebilir <https://www.ua.gov.tr/anasayfa/icerikler/erasmus-nedir/E.T:15.07.2024>). Türkiye İçin 23 Ağustos 2011 Yılında Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe giren Mevlana Değişim Programı da Avrupa dışındaki üniversiteler ile iş birliğimizin artması hedeflenmiş, öğrenci ve öğretim görevlisi değişiminin önü tüm üniversiteler ile açılmıştır.

Öğretim Görevlisi Hareketliliği

Sosyo - kültürel açıdan uluslararası akademisyenler ve uluslararası öğrenciler birer kültür elçisidir. Doğal olarak uluslararası akademisyenler, yabancı uyruklu öğrenciler ve milletler birbirlerinin kültürlerini öğrenmektedirler. Birbirlerine karşı ön yargıların yıkılması, karşılıklı hoşgörü zemininin oluşması sağlanmaktadır. (Seggie ve Ergin, 2018).

Politik olarak ise uluslararası akademisyenler de öğrenciler gibi birer diplomattır. Diplomasi sadece sert güç değildir. Yumuşak güç olarak yükseköğretim kurumları ve uluslararası yükseköğretim tanımlanabilir. Doğal olarak kültür elçisi olarak tanımladığımız uluslararası akademisyenler ve yabancı uyruklu uluslararası öğrenciler öğrenim gördükleri ülkeler ve kendi ülkeleri arasında bir köprü görevi görerek ülkeler arasındaki ilişkilerin daha kolay ve daha hızlı bir şekilde ilerlemesini sağlayabilir (Büyükgöze, 2016).

Arslan ve arkadaşlarının (2018) yaptığı araştırmaya göre Türkiye’deki akademisyenlerin uluslararasılaşma ile ilgili en çok katıldığı etkinliklerin uluslararası bilimsel yayın ve araştırma sürecine yönelik olduğunu ortaya koymuştur. Aynı araştırmada akademisyenlerin, eğitim-öğretim ve üniversite topluluğuna hizmet ile ilgili bazı uluslararasılaşma etkinliklerine katılımı görece düşük bulunmuştur.

YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMANIN ÖNEMİ

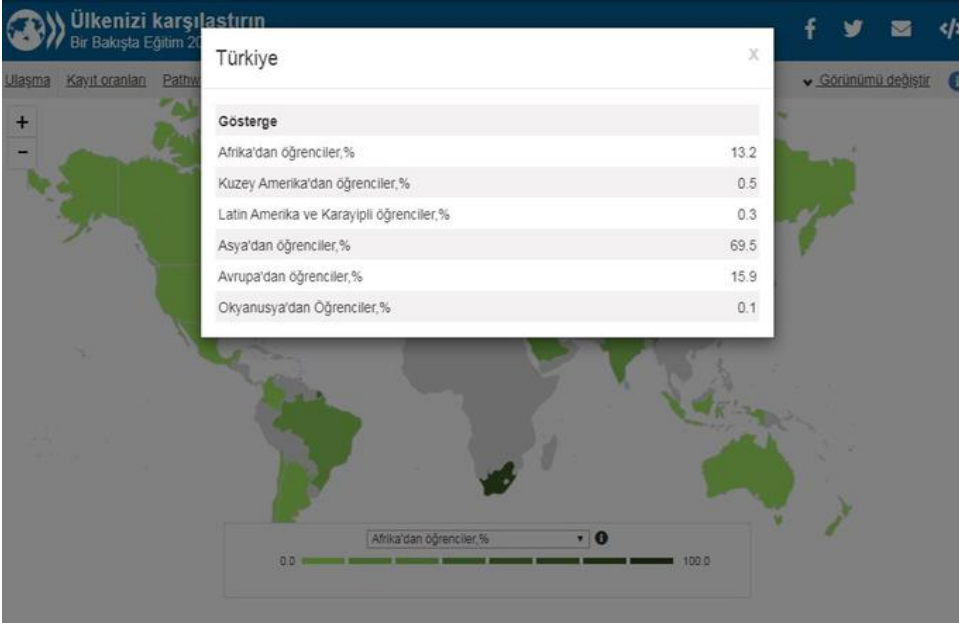
Yükseköğretim devletlerin geleceği için eğitim, bilgi üretme ve araştırmada kaynaktır. Bilgi toplumlar ve devletler için bir güçtür. Bilgi kaynağı üniversiteler ise onu yaşatan ve geliştiren yeterli donanımlı, nitelikli kurumlardır. Dünya üzerindeki tüm üniversitelerin araştırma boyutu ve bilimsel çalışmalarında, çalışmalarına destek bulmak için diğer üniversitelerle işbirliği doğaldır. Etkileşimin aynı kurumlar içerisinde olması, işin doğasında olan bir gerçektir. Yükseköğretimde küreselleşme bağlamında gerçekleşen uluslararasılaşma yükseköğretimin uluslararası boyutunu göstermektedir.

“Yükseköğretimde uluslararasılaşma yükseköğretim kurumlarının kalitesini artıran bir husus olarak görülürken; ülkelerin ekonomilerine ve sosyal, kültürel ve politik alanlara kadar çok farklı katmanlarda ve geniş bir spektrumda önemli katkılar yapabilme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle bölgelerinde ve dünyada önemli aktör olan veya bu yönde ilerleyen ülkelerin hem öğrenci hem de öğretim elemanı düzeyinde yükseköğretimde uluslararasılaşmada önemli bir çekim merkezi olabilmek için birbirleriyle kıyasıya rekabet ettikleri ve devasa bütçeleri olan farklı projeleri uygulamaya koydukları görülmektedir” (Özer, 2017). Bu düşünceden hareket eden günümüz yükseköğretim öğrencileri, küreselleşmenin kendilerine sunduğu yurtdışı eğitim olanaklarını değerlendirme çabası içindedir. Diğer taraftan öğrenci hareketliliği, yükseköğretim kurumlarının akademik yeterliliğini sınamakta ve eğitim kalitesinin gelişimini zorunlu kılmaktadır. (Bakioğlu, 2014). “4,5-5 milyon uluslararası öğrencinin dünyanın çeşitli üniversitelerinde öğrenim gördüğü günümüzde Türkiye, geliştirdiği yeni politika ve programlarla uluslararası öğrenci sayısını artırmaya çalışmakta ve üniversitelerin uluslararasılaşma projelerine önemli destekler vermektedir” (Bakır ve diğ, 2016).

TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİMİNDE ULUSLARARASILAŞMA

Türkiye'ye en fazla Asya ve Afrika ülkelerinden öğrenci gelmektedir (OECD,2020, <https://www1.compareyourcountry.org/education-at-a-glance> E.T: 14.11.2021). Tablo 1'de Türkiye'yi tercih eden uluslararası öğrencilerin kaynak kıtaları ve oranları gösterilmiştir. Bu tabloda Türkiye'yi tercih eden %82.7 öğrencinin Asya ve Afrika kökenli öğrenci olduğu görülmektedir.

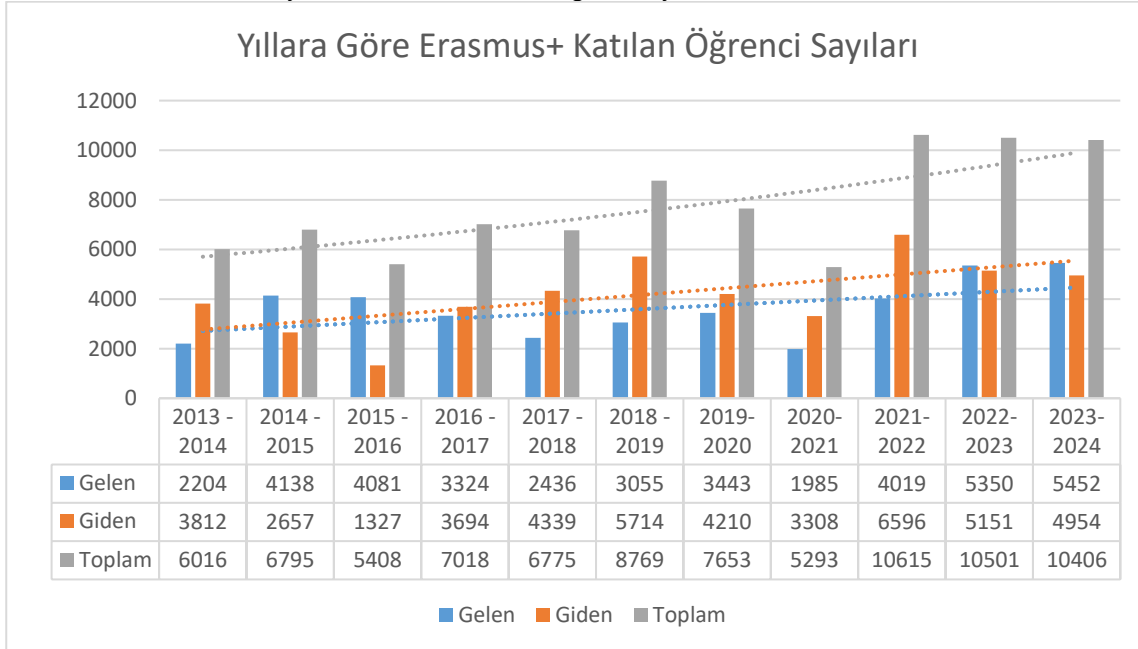
Tablo 1: Ülkemizi Tercih Eden Uluslararası Öğrencilerin Yerleşik Oldukları Kıtalar

Kaynak: (OECD, 2020) <https://www1.compareyourcountry.org/education-at-a-glance> E.T: 14.11.2021

Türkiye öğrenci hareketliliği kapsamında 2003 yılından itibaren Erasmus+, Farabi, Mevlana programları ile yurt dışına öğrenci göndermektedir. Yıllara göre Erasmus+ ile gönderilen öğrenci sayıları Grafik 1'de gösterilmiştir. 2013 – 2014 döneminde 6016 olan öğrenci sayısının 2023 – 2024 döneminde 10406'ya çıktığı görülmektedir.

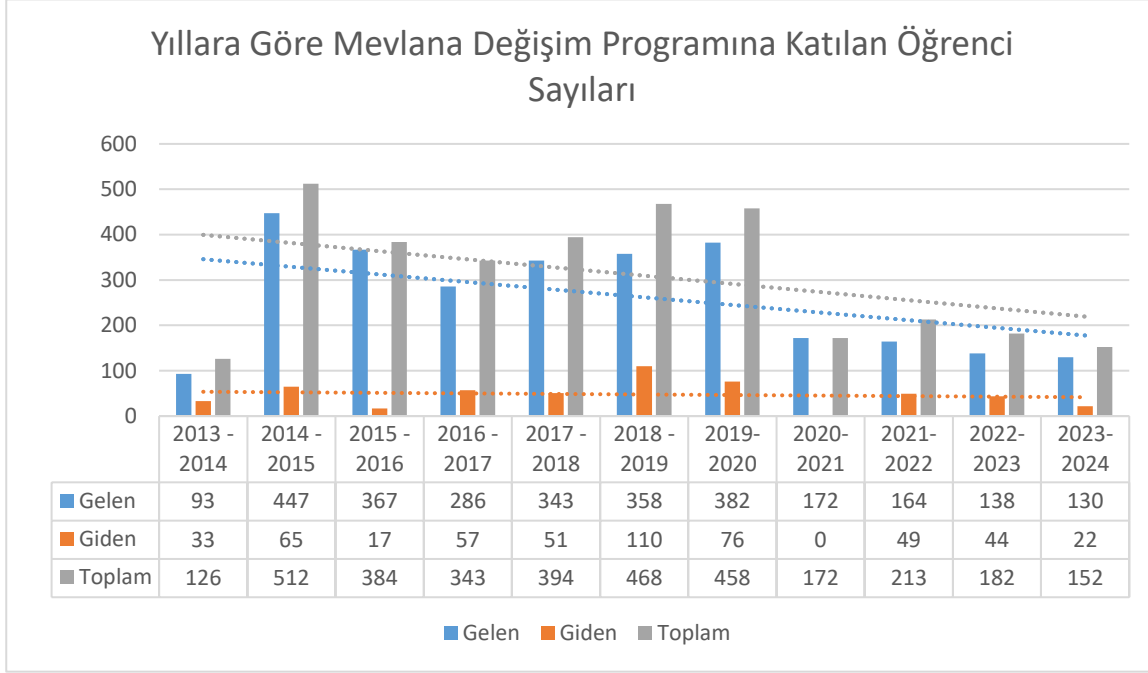
Grafik 1: Yıllara Göre Türkiyedeki Erasmus+’a Katılan Öğrenci Sayıları

Kaynak: YÖK 2023-2024 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri (<https://istatistik.yok.gov.tr/> E.T:24.07.2024)

Yıllara göre Erasmus+ dışındaki ülkelere öğrenci gönderebilmek için yapılmış Mevlana değişim programı ile gönderilen uluslararası öğrenci sayıları Grafik 2’de gösterilmiştir. Bu grafiğe göre 2013 – 2014 döneminde 126 olan öğrenci sayısının 2023 – 2024 döneminde 152 olduğu görülmektedir.

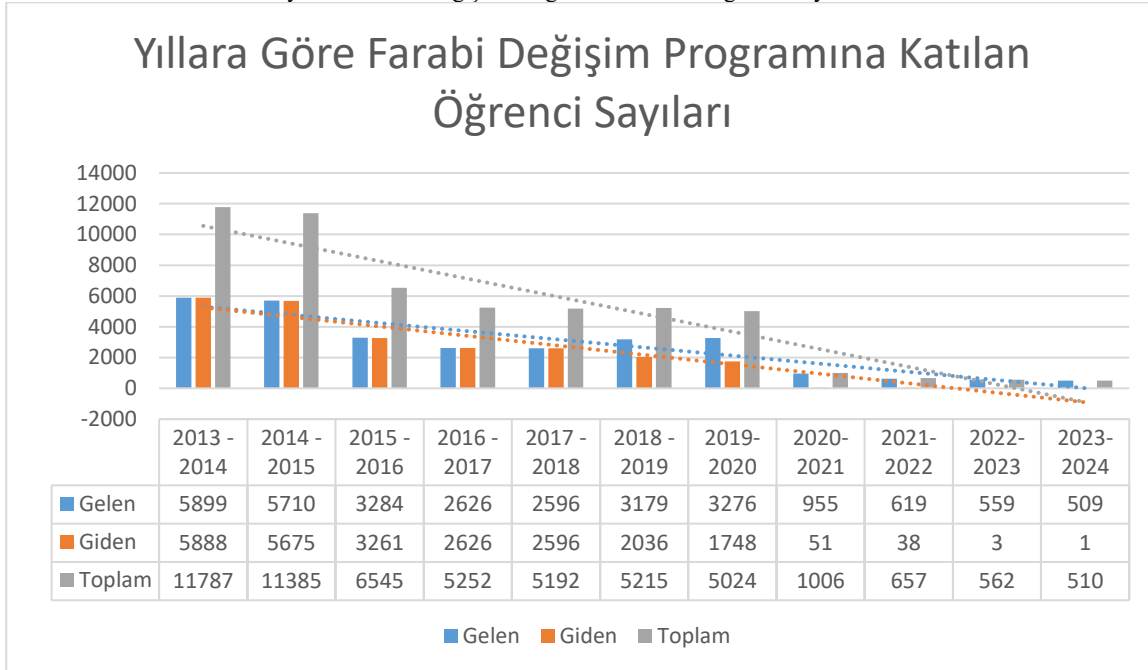
Grafik 2: Yıllara Göre Türkiye’deki Mevlana Değişim Programına Katılan Öğrenci Sayıları

Kaynak: YÖK 2023-2024 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri (<https://istatistik.yok.gov.tr/> E.T:24.07.2024)

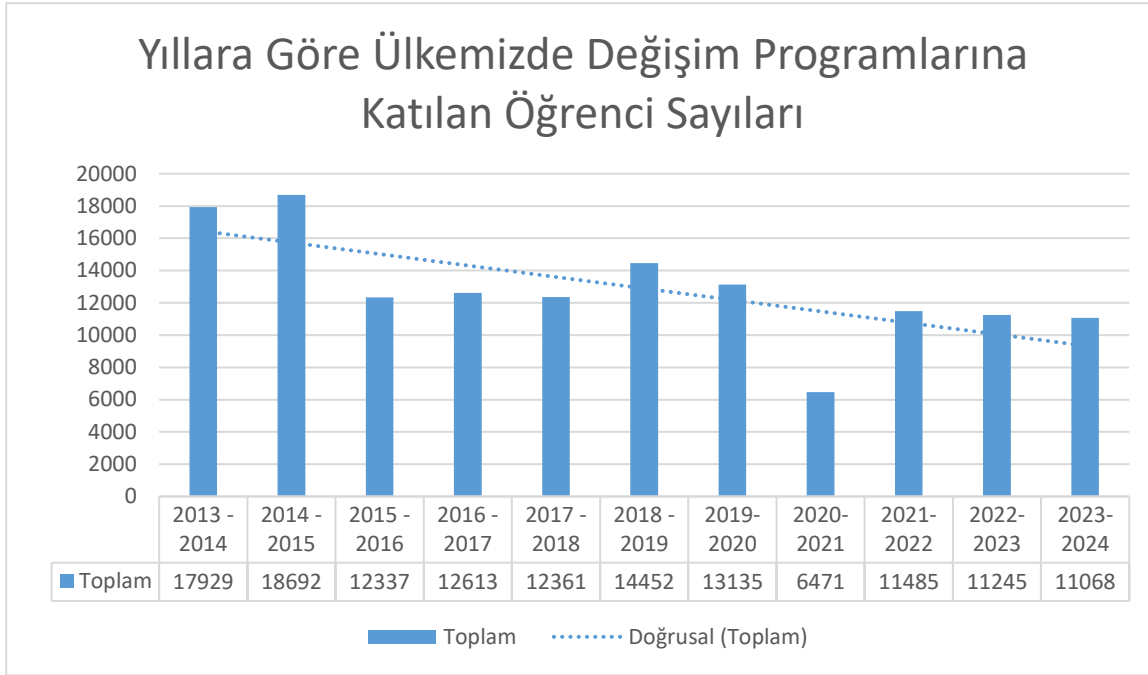
Yıllara göre Farabi değişim programı ile gönderilen uluslararası öğrenci sayıları Grafik 3’te gösterilmiştir. 2013 – 2014 döneminde 11787 olan öğrenci sayısı 2023 - 2024 döneminde 510 sayısına kadar düşmüştür.

Grafik 3: Yıllara Göre Türkiye’deki Farabi Değişim Programına Katılan Öğrenci Sayıları

Kaynak: YÖK 2023-2024 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri (<https://istatistik.yok.gov.tr/> E.T:24.07.2024)

Yıllara göre ülkemizde değişim programlarına katılan toplam öğrenci sayıları Grafik 4’de verilmiştir. Verilen eğilim çizgilerinin son beş yılda anlamsız olması, Türkiye’nin yaşadığı sıkıntılardan ötürü olduğu söylenebilir. Araştırmalar gösteriyor ki, gezi olayları sonrası Türkiye’nin yaşamış olduğu güvensizlik, 15 Temmuz 2016’da yaşanan 15 Temmuz darbe girişiminin Türkiye’nin gelişiminin sadece üniversite boyutundaki olumsuz yansımaları açıkça gözükmemektedir.

Grafik 4: Yıllara Göre Türkiye'deki Değişim Programına Katılan Toplam Öğrenci Sayıları

Kaynak: YÖK 2023-2024 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri (<https://istatistik.yok.gov.tr/> E.T:24.07.2024)

Türkiye son yıllarda yurt dışına öğrenci göndermede yeni rekor sayıları denemektedir. Bugün 170 bin civarında yurt dışında Türk öğrencinin olduğu açıklamaları yapılmaktadır (<https://ytb.gov.tr/daireler/uluslararası-ogrenciler/uluslararası-ogrenci-hareketliliği> E.T:15.07.2024). Türkiye yeni politikalarla şu anki seviyelerinin de üzerine çıkacaktır. Son zamanlarda gelişmekte olan ülkelere Türkiye, YLYS bursuyla lisansüstü eğitim için yurt dışına giden öğrencilere, bölümlerine göre farklı ülkelere gitmeyi sınırlandırmış ve bu ülkelere bilgi transferi amaçlanmıştır (Kethuda, 2015).

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN ÜLKELERİ DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Uluslararası öğrencilerin dünya üzerindeki dolaşımının sebepleri araştırılmış, onları gitmek istemedikleri ülkelere iten sosyal ekonomik, politik faktörlere PUSH faktör denilmiş; diğer yandan onları çeken, motive eden faktörlere de PULL faktör olarak isimlendirilmiştir (Tekelioğlu, 2012).

- ✓ Gidilecek ülke ve üniversite tercihlerinde uluslararası öğrencilerin tercih faktörleri birçok araştırmanın ortak göstergesi olarak şu şekilde sıralanabilir (ÜAK,2016):
- ✓ Ülkenin saygınlığı, popülerliği, güveni ve refah durumu,
- ✓ Gidilecek ülkenin bütçeye uygunluğu,
- ✓ Burs temini ve kalacak yer problemlerinin kolaylıkla halledilebilecek olması,
- ✓ Gidilecek ülkenin vize işlemlerinde yardımcı olması,
- ✓ Mezuniyet sonrası diplomada denklik,
- ✓ Gidilecek ülkede mezun durumdaki uluslararası öğrenciler için iş imkânları,
- ✓ Dil sıkıntısı,
- ✓ Ülkenin sosyo – kültürel yapısı, siyasi yapısı,
- ✓ Ülkesinde bulamadığı kalite ve fırsatlar nelerdir?
- ✓ Dini ve kültürel bağlılıklar,
- ✓ Toplumsal bağlar,
- ✓ İklim yapısı,
- ✓ Hayat standartları,
- ✓ Göç politikaları,
- ✓ Ülkenin tanınırlığı

- ✓ Ulaşılabilirlik,
- ✓ Eğitimde kalitesi,
- ✓ Yabancı dilde açılan program sayıları,
- ✓ Yabancı uyruklu öğrenci sayıları,
- ✓ Yabancı uyruklu öğretim görevlisi sayıları,
- ✓ Araştırma çeşitliliği ve olanakları.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Türkiye yükseköğretim sektörünün uluslararası rekabet analizinin stratejik yönetim disiplini ile ele alındığı bu çalışmada; OECD, UNESCO, TÜİK, YÖK, güncel resmi istatistiklerden faydalanılmıştır. Bu çalışmanın hareket noktasında hızla küreselleşen dünyada, uluslararası öğrenci ve öğretim görevlisi sirkülasyonunda kaynak ülke durumunda olan Türkiye'nin son 40 yılda bu yarış içerisindeki hızlı artışı, uluslararası öğrenci sayılarına verdiği önem ile sayıların 220 binlere gelmesi teşkil etmiştir.

Uluslararası öğrencilerin yayınlanan verilere bakıldığında gelişmekte olan ülkelere doğru bir hareket içerisinde olduğu görülmektedir. Dünyada en fazla beyin göçünün yaşandığı ülke en fazla uluslararasılaşma olarak ifade edilirse %19 ile ABD'dir. Türkiye'de uluslararasılaşma oranının %0,7 olduğu görülmektedir. Bu oranın artırılması çalışmalarına hız verilmeli ve Türk yükseköğreniminin kalite ve standartlarını arttırmalıdır. Bu hususta gerekli tanıtım ve maddi destek sağlanmalıdır. Özellikle bilimsel boyutta Türkiye'de kalması gereken öğrenci ve öğretim görevlilerinin tespiti ve ülke için gerekli kişilerin iş garantisi, yerleşme ve vatandaşlık haklarının verilmesi gibi teşvikler hayata geçirilmelidir.

Küreselleşen dünyada, bilgi boyutu ile yükseköğretimde bir rekabetin olduğu görülmektedir. Türkiye'nin de nitelikli insan gücü için bir çekim merkezi haline gelmediği uluslararasılaşma oranlarına bakıldığında görülmektedir. Bu durum gelişmekte olan ülkeler arasında olduğunu göstermektedir. Türkiye'de yükseköğretim kurumlarının uluslararası bir yer edinmesi için devlet desteğinin fazlaca olması gerekir. OECD ülkelerinin 2009 verileri incelendiğinde yükseköğretim harcamalarının toplam kamu harcama paylarına göre Türkiye, ortalamanın üzerinde bir pay ayırarak gerekli desteği verdiği görülmüştür. Yükseköğrenimin hızla gelişmesi için daha büyük fonlara ve daha büyük desteğe ihtiyacı vardır.

Bologna sürecinden sonra Avrupa'da uluslararasılaşma sürecine dahil 48 ülke olmuştur. Ortak bir anlayış içerisinde olan üniversiteler çeşitlilik içerisinde kendilerini geliştirmek, üniversitelerini cazibe merkezleri haline getirmek, öğrenci ve öğretim görevlisi hareketliliklerini sağlamayı amaçladıklarını göstermektedir. Bu süreçte daha uluslararası bir statüye kavuşmayı hedefleyen üniversitelerin ortak amaçlar doğrultusunda hareket ettiği gözlemlenmiştir.

Uluslararası öğrencileri, kaynakları yetersiz olan ülkelere üniversitelerin sadece bir gelir kaynağı olarak görmeleri, ülke ve üniversiteleri için olan fırsatın farkına varılmamasıdır. Uluslararası öğrenci ve öğretim görevlilerinin, üniversitelerin kültür yapısına olumlu yansımaları görülmektedir. Farklı dil, farklı din, farklı etnik köken, farklı milliyet vb her türlü farklılığın bir arada bulunması, fikir paylaşımları, ön yargıların silinmesi, birbirini ülke olarak tanıma ve dostlukların kurulması gibi imkânlar ile yükseköğretim kurumları her yönden zenginleşecektir. Uluslararası bir yapısı olan kurumun içe kapanıklığı da ortadan kalkacak, bilimsel etkileşim, çoklu diyalog ortamları, mezun öğrencilerinin ülkeler arası köprü olması gibi birçok şey yükseköğretimin uluslararasılaşma vasıtası ile gerçekleşmektedir. Uluslararası niteliği artan yükseköğretimler, toplumlar arasında hoşgörüyü zemin oluşturacak, toplumların diyalog kurmalarında kolaylaştırıcı olacak, küreselde de barış elçisi olacak kişiler yetiştirmede rol üstlenecektir (Çetinsaya,2014).

Türkiye'nin diğer ülkelere tanıtımı konusunda yeterince çaba gösterilmediği veya eksikliklerin olduğu fark edilmektedir. Bu nedenle, broşürler, rehberler ve kitapçıklar aracılığıyla gerekli ve yeterli tanıtım çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Uluslararasılaşma faaliyetleri için Türkiye'nin gayrisafı milli hâsılası ne kadar düşük olsa da, yükseköğrenim öğrencileri için kişi başı düşen miktar bir şekilde artırılmalıdır. Türkiye'de Avrupa ülkelerinin bir öğrenciye ayırdığı miktarın yarısı, ABD'nin ise bir öğrenci için ayırdığı ücretin çeyreği kadar bir miktar ayrıldığı göstergelerde gözlemlenmektedir.

Yükseköğretimin uluslararasılaşması, sunduğu fırsatların yanı sıra potansiyel tehditlere karşı önlem almayı gerekli kılar. Özellikle Avrupa ülkelerinde artan ulusal-popülist eğilimler, çok kültürlülüğe ve uluslararasılaşmaya yönelik riskler oluşturmakta; mültecilere yönelik sınırların kapatılması, entegrasyon karşıtlığı ve yabancı düşmanlığı gibi gelişmeler, uluslararasılaşma çabalarını engelleyebilir. Bu bağlamda, Türkiye gibi dünya genelinde en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülkelere, halkın uluslararasılaşmanın ve

çok kültürlülüğün kendi ve ülke için olumlu sonuçlarını daha iyi kavraması için daha fazla bilgilendirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin yükseköğrenime harcayacağı her miktar ülkenin, toplumun geleceği için harcanmış ve geri dönüşü olan bir kazançtır. Uluslararasılaşma çalışmaları ülke geneline tanıtılmalı, sadece devlet değil toplum tarafından da desteklenmelidir. Türk insanının misafirperverliği, nezaketi, üç tarafı denizlerle çevrili coğrafyası, çeşitli iklim örtüsü, doğası, kültürü, tarihi Türkiye'yi yabancı öğrenci ve öğretim görevlileri için çekici kılmaktadır. Bu noktada, özellikle uluslararası düzeyde yürütülen akademik dergi, kitap ve kongre süreçlerinin uluslararası niteliğin artırılması hedeflenerek, teşvik stratejilerinde üst düzey bilimsel bilgi paylaşımının ve karşılıklı kültürler arası/küresel öğrenme, proje ve işbirliklerinin geliştirilmesini destekleyen organizasyonların daha fazla öne çıkarılması yararlı olabilir.

Uluslararasılaşma çalışmaları için verebileceğimiz birkaç öneri de şu şekilde listelenebilir:

1. Uluslararasılaşma hususunda yapılan strateji belgesinin tüm kurum ve kuruluşlarca benimsenmesi ve aynı doğrultuda çalışma yapılması,
2. Uluslararası öğrenciler sadece belli başlı üniversitelere değil, eşit ve kapasite oranlı dağıtılmalı,
3. Uluslararası öğrencilerden yüksek lisans ve doktora öğrenci sayılarının artırılması,
4. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerine pozitif ayrımcılık tanınması,
5. Doktora sonrası ülkede barınma, iş kurma, vatandaşlık hususlarında pozitif ayrımcılık,
6. Yükseköğrenim öğrencilerinin barınma ve dil problemleri için destek ve kolaylıklar,
7. Üniversitelerin denklik meselelerinin halledilmesi,
8. Uluslararası ortak projelerin artırılması,
9. Türkî Cumhuriyetlerde Türkçe öğretim oranlarının artırılması,
10. Yurtdışı fuar ve tanıtım alanlarında, web siteleriyle sürekli tanıtımın yapılması,
11. Yurtdışında belli bölgelerin seçilmesi ve genişleme politikası ile çalışmaların yapılmaya başlanması,
12. Sürecin sahiplenilmesi ve bu konuda çalışanların gerekli maddi desteği görmesi şeklinde sıralanabilir.

KAYNAKÇA

- Aktepe, C., Çiftci, H.S., (2016). E-Ticaret Şirketlerinin Uluslararasılaşma Süreci: Örnek İşletme İncelemesi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1 Cilt:4 Sayı: 1.
- Aydemir, C., Kaya, M., (2007). Küreselleşme Kavramı ve Ekonomik Yönü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* www.e-sosder.com ISSN:1304-0278 Bahar-2007 C.6 S.20 (260-282)
- Bakioğlu, A., (2014). Uluslararasılaşma, Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri. *Doktora Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.*
- Başbakanlık. (2015). 64. *Hükümet Programı*. Erişim: http://www.basbakanlik.gov.tr/docs/KurumsalHaberler/64.hukümet_programi.pdf
- Bayar, F., “Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye”, <http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi32/firatbayar.pdf>, ET: Mayıs 2020.
- Birden, M, (2017). Uluslararası Pazarlara Giriş Süreci ve Stratejileri. İstanbul Ticaret Üniversitesi
- Büyükgöze, H. (2016). “Bir Etki Aracı Olarak Türk Yükseköğretiminin Yumuşak Güç Bağlamında İncelenmesi”. *Yükseköğretim ve Bilim*, 6 (1), 41-49.
- Çelebi, M. A. (2020). Örgütsel kimlik kavramı üzerine işletme ana bilim dalında hazırlanan lisansüstü tezlere yönelik bir inceleme. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(49), 94-113.
- Çetinsaya G,(2014) Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası
- Elçin, A.B. (2012). *Küreselleşmenin Tarihiçesi*. Ankara.
- George, A. L. (2003). “İçerik çözümlemesinde nicel ve nitel yaklaşımlar”, İletişim araştırmalarında içerik çözümlemesi, (Der. ve Çev.: Murat S. Çebi), Alternatif Yayınları, Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018*. Ankara.

- KETHÜDA, Ö. (2015). Türkiye'deki Uluslararası Öğrenci Hareketliliği Üzerine Bir Araştırma. *Yükseköğretim Dergisi*, 5(3),147-161.Retrievedfrom <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yuksekogretim/issue/41147/497443>
- Kırmızıdağ, N., Gür, B.S., Kurt, T., ve Boz, N., (2012). Yükseköğretimde Sınır – Ötesi Ortaklık Tecrübeleri. *Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi. İnceleme-Araştırma dizisi; yayın no: 11*
- METİN, F. (2022). Yükseköğretimde Uluslararasılaşma. *Türkiye'nin Rekabet Gücünün Analizi. Ankara: Pegem Akademi.*
- OECD (2003), Science, Technology And Industry: Scoreboard
- Özdem, G. (2013). Yükseköğretim kurumlarında ERASMUS programının değerlendirilmesi (Giresun Üniversitesi örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 19(1), 61-98.
- Özer M ,(2017) Yükseköğretim ve Bilim Dergisi ,177-184
- Özdem, F., Demirkıran, S. (2011). Uluslararasılaşma ve Türkiye'deki Üniversitelerin Uluslararasılaşma Anlayışları. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011)*, 682-689.
- Seggie, F., N., Ergin, H., (2018). Yükseköğretimin Uluslararasılaşmasına Güncel Bir Bakış: Türkiye'de Uluslararası Akademisyenler. *SETA Yayınları* ISBN: 978-975-2459-99-1
- Selvitopu, A., & Aydın, A. (2018). Türk yükseköğretiminde uluslararasılaşma stratejileri: Süreç yaklaşımı çerçevesinde nitel bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(4), 803-823.
- Şimşek B, Bakır S.(2016). Uluslararası Öğrenci Hareketliliği Ve Atatürk Üniversitesi Uluslararasılaşma Süreci.